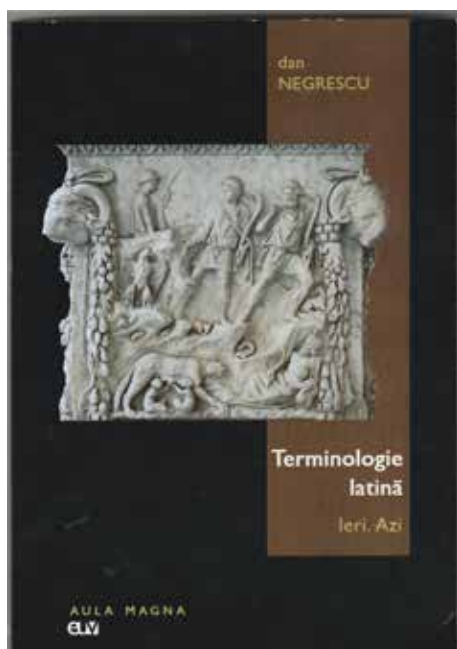

Antuza Genescu

Terminologie latină. Ieri. Azi

Terminologia latină trimite la înțelesul primar al cuvântului. Peste acest înțeles s-au suprapus – și continuă să se suprapună – altele, mai apropiate sau mai îndepărtate de el. Privind lucrurile din perspectiva lui Lucian Blaga, de la care aflăm că „tot ce-i ne-nțeles / se schimbă-n ne-nțelesuri și mai mari”, dar extrapolând, studiul terminologiei latine poate fi considerat o cunoaștere de tip paradisiac, obiectivă, revelatoare de „mistere”, în cazul de față, de sensuri și mai vechi, și mai recente. Neînțelesul devine, astfel, cuvântul care trebuie descifrat și analizat, spre a fi folosit în mod corespunzător, iar misterul devine sensul lui, cel original și îmbogățit în timp, prin evoluția limbii. Și tocmai evoluția limbii demonstrează necesitatea unei bune cunoașteri a cuvintelor, implicit a originii lor.

Volumul domnului profesor Dan Negrescu, *Terminologie latină. Ieri. Azi*, apărut în 2015 la Editura Universității de Vest, Timișoara, este, prin excelență, un instrument revelator, de descifrare a misterelor latinei, perpetuate – cum altfel? – și în limba română. Este, așa cum spune chiar autorul în „Precizarea” de la începutul cărții, o „meditație extinsă asupra terminologiei culturale și civilizaționale latine”. Lectură obligatorie

pentru studenții filologi, această modest numită meditație se cere răspândită și în rândul nespecialiștilor, al milioanele de oameni care vorbesc româna. Pentru cei dintâi, ucenici într-ale decantării înțelesurilor, va însemna un act de asimilare riguroasă a unor cunoștințe indispensabile. Pentru ceilalți, va fi tot un prilej de învățătură, niciodată tardiv, în urma căruia vor putea să întrebuințeze cuvintele adecvat, și în exprimarea orală, mai liberă de constrângeri, și în cea scrisă, de obicei mai îngrijită. A utiliza înțelesuri suplimentare mai puțin cunoscute înseamnă a parcurge, obligatoriu, etapa cunoașterii raționale. Ori de câte ori se întrebuințează sensuri figurate, conștient sau inconștient, se face un pas, cât de mic, spre o cunoaștere lingvistică luciferică, superioară. Dar, fără parcurgerea primului pas, se naște pericolul de a crea nu numai sensuri proprii necorespunzătoare, ci și sensuri figurate aberante, peiorative în cel mai fericit caz. Astfel, în locul aurei „luciferice” pe care autorul ar dori, poate, s-o dea textului său, se va instaura hilarul care va atrage după sine descalificarea lui.

Cartea domnului Negrescu este primul pas de care aminteam mai sus. În *Glossarium primum*, preponderent informativ, fiind o sinteză a glorioasei Romei antice, ni se explică termeni ce definesc civilizația și cultura latină, acel Ieri în care lumea romană se întemeia pe patru piloni – religia, familia, legea și armata – descriși în capitole separate care preced glosarul, alături de cele dedicate orașelor, căilor și apeductelor și artelor și plăcerilor romane.

Explicativă numai în măsura în care o impune intenția de a da învățătură, scrierea, indubitabil academică prin conținut, armonizează actul informativ cu savoarea unui stil de prezentare rafinat, care permite și ironia („Cătușele... ajunse pe post de Rolex în «lumea bună»”), și satira incisivă („Ce se întâmplă însă când scopul coaliției este unul inconștient etimologic, adică **laolaltă îmbuibarea în acordurile sinistre ale ghiorțăitului de mațe goale naționale???** Răspunsul ni-l oferă naționala realitate înconjurătoare” – s.a.), și umorul: „*Compliment* duce însă tot la latinescul *complere* (a umple un gol) de unde – arătam nu demult – avem în română moștenitul *cumplit*. [...] Deci, când îți sunt adresate prea multe *complimente*, e *cumplit*; înseamnă că ai tot atâtea goluri (arătate public).”

Astfel de exemple sunt caracteristice părții a doua din carte, *Glossarium secundum*, care discută termeni românești de origine latină care apar frecvent Azi, caracterizând, așadar, societatea românească a prezentului – tarată, frustrată, zdrențuită moral, așa-zisa lume bună în care, după cum am văzut, dă bine să porți cătușe. Cuvinte pe care le auzim în fiecare zi la radio, la televizor, la știri, la talk show-uri (pare aproape un sacrilegiu utilizarea acestei expresii englezești când discuți despre terminologia latină!), vorbe chinuite, plasate în contexte eronate de către personaje care se ridică singure pe piedestalul grotesc al inculturii și de acolo lansează sloganuri, critică și judecă, căutând să-și atragă simpatia audienței la fel de ignorante ca ele.

Terminologie latină. Ieri. Azi este un argument excelent în favoarea învățării latinei și în afara cadrului filologic specializat. Eliminarea acestei limbi ca obiect de studiu ar fi una din căile prin care am regresa, treptat și sigur, la stadiul de *Ramnenses*, primii locuitori ai ținutului în care s-a ridicat Roma, acei „oameni ai pădurii” de care amintește autorul, citându-l pe Th. Mommsen. Cartea domnului Negrescu intră în categoria scrierilor a căror valoare nu va scădea niciodată în timp, așa cum nu se va știrbi niciodată capacitatea latinei de a se menține ca limbă-matrice.